

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Suunavõtt kestlikule sinisele planeedile – ühisteatis ELi rahvusvahelise ookeanide majandamise kava kohta“

(JOIN(2022) 28 final)

(2023/C 140/11)

Raportöör: **Stefano PALMIERI**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 25.11.2022
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Täiskogu otsus	15.6.2022
Vastutav seksioon	välissuhete seksioon
Vastuvõtmine tööorganisi	20.12.2022
Vastuvõtmine täiskogus	24.1.2023
Täiskogu istungjärk nr	575
Hääletuse tulemus (poolt/vastu/erapooletuid)	184/0/1

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Ookeanide majandamist ei tohiks pidada pelgalt millekski, mis mõjutab ainult merd. Merekeskkond on sektorite, õigusaktide, eri tasandi (kohalik, piirkondlik, ülemaailmne) sidusrühmade ja mõõtmete poolest väga keeruline süsteem. See on põimunud maismaaga seotud tegevuse, poliitika ja meetmetega, nõudes teadmispõhist tuge valdkondadeülelt integreeritud lähenemisviisi ja teadusdiplomaatiat hõlmavate otsuste võtmisel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt ettepaneku üle luua valitsustevaheline ookeanide kestlikkuse töörihm.

1.2. Komitee kiidab heaks merekaitsealade määramise, CO₂-neutraalsuse saavutamise ja laevade kestliku lammutamise.

1.3. Otsused ja meetmed vajavad eri poliitikavaldkondade ja kokkulepete sidusust ning nende teostatavuse ja mõju läbipaistvat hindamist. Komitee toetab ELi rolli seadusandjana ning võrgustike ja partnerluste tugevdamisel ülemaailmsel tasandil, käsitledes teadusuuringute ja innovatsiooni rolli.

1.4. Komitee kutsub üles tõkestama mugavuslippude kasutamist rahaliselt (nt luues sihtotstarbelise laevade lammutamise tagatiste fondi) ja teeb ettepaneku laiendada piiril kohaldatavat süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi, et see hõlmaks suurt hulka mereökosüsteeme mõjutavaid saasteaineid.

1.5. Komitee peab kiiduväärseks nulltolerantsi ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi ja kaaspüügi suhtes ning julgustab ELi toetama ausaid ettevõtjaid kalavarude säästva kaitse ja majandamise saavutamisel. Komitee kutsub komisjoni üles toetama kestlikku, vähese mõjuga väikesemahulist ja tööstuslikku kalapüüki, nullmõjuga vesiviljelust ja vetikakasvatust, et tagada piirkondade keskkonnaalane ja majanduslik kestlikkus.

1.6. Süvamerekaevandamise pikaajalise keskkonnamõju hindamiseks on endiselt vaja usaldusväärset teaduslikku alust. Komitee väljendab heameelt selle üle, et komisjon on omaks võtnud ettevaatusprintsipi ja kutsub üles kehtestama moratooriumi kaevandamislubade väljastamisele Rahvusvahelise Süvamerepõhja Organisatsiooni (ISA) poolt. Komitee kutsub üles looma rahvusvahelisi sõltumatuid teaduskomisjone, et pakkuda otsustele ja meetmetele teadmispõhist tuge.

1.7. Lõhkemata lahingumoon, esilekerkivate saasteainete ja loodusõnnetuste mõju võib muuta mereruumi kasutamist ja sellest tulenevaid majanduslikke/geopoliitilisi stsenaariume. Komitee peab tervitatavaks komisjoni jõupingutusi nende probleemide lahendamiseks.

1.8. Ohutus ja turvalisus merel on ülitähtsad. Vaja on oskuste ja tehnoloogiate põlvkondade vahetust, millega kaasnevad inimväärased elu- ja tööttingimused. Samuti kutsub komitee liikmesriike üles ratifitseerima Rahvusvahelise Tööorganiatsiooni konventsiooni nr 188/2007⁽¹⁾ ja tagama selle tõhusa ülevõtmise ELi liikmesriikide siseriiklikku õigusesse⁽²⁾. Komitee tervitab nõukogu direktiivi 2017/159⁽³⁾ ja kutsub üles laiendama menetluse kohaldamisala, et parandada merekalapüügisektori töötajate elu- ja tööttingimusi ning kaitsta nende tervist ja ohutust.

1.9. Komitee kordab olulist põhimõtet, et äärepoolseimad piirkonnad⁽⁴⁾ võtaksid oma geograafiliste iseärasuste tõttu juhtrolli ookeanide majandamise raamistikus, nagu on määratletud dokumendis COM(2022) 198 final,⁽⁵⁾ kuid mis on dokumendis JOIN(2022) 28 final täiesti puudu.

1.10. ELi edendatava uue ja tugevdatud ookeanide rahvusvahelise majandamise saavutamiseks nõuab komitee eri sidusrühmade tõhusat ja läbipaistvat kaasamist selle protsessi igas etapis alates konsulteerimisest ja kavade ühisest kavandamisest kuni rakendamise ja lõpphindamiseni teadmispõhise toetuse väljatöötamisel meetmetele, samuti teabevahetuses ja teavitustegevuses. Keeruliste probleemidega tegelemiseks võiks vastu võtta uusi organisatsioonilise struktuuri vorme.

1.11. Komitee kutsub üles levitama laialdaselt teadmisi mereõiguse kohta kõigi ELi kodanike seas. Vaja on rahvusvahelist õigust, et reguleerida eri pädevusvaldkondi (rannikupiirid, majandusvöönd, mereressursside kaitse, mõiste „safe harbour“ jne), eelkõige on seda vaja selleks, et täpsustada rahvusvahelisi kohustusi seoses merepääste ja merel abistamisega, kodifitseerides ohu, otsingu- ja päästemeetodite mõisted⁽⁶⁾. Komitee kutsub üles neid eeskirju nõuetekohaselt jõustama, kinnitades aluspõhimõtet, et merel ohus olevad inimesed tuleb päästa ja viia turvalisse sadamasse ilma igasuguste kahtlusteta ja tingimusteta.

1.12. Arvestades Arktika geopoliitilist ja keskkonnaalast tähtsust, tervitab komitee ELi võetud kohustust täielikult rakendada **Põhja-Jäämere keskosas reguleerimata avamerekalapüügi vältimist käsitlevat kokkulepet**, jõupingutusi Arktika merekaitsealade määramiseks ja süsivesinike puurimise keeldu⁽⁷⁾.

1.13. Komitee märgib, et kavandatud investeeringud, mille eesmärk on tegeleda ookeanide majandamise probleemidega, ei ole piisavalt ambitsioonikad, ning kutsub seetõttu üles looma piisava ookeanifondi merendusprobleemide toetamiseks.

2. Üldised märkused võrdlusraamistiku kohta

2.1. Mere- ja merendusvaldkonna teemade puhul eri tasandite (ülemaailmne, riiklik, piirkondlik ja kohalik) ja sektorite vaheliste meetmete **sidususe** puudumine. Paljud konkureerivad nõuded võivad ohustada sekkumisi ja vähendada oluliselt nende mõju.

⁽¹⁾ ILO kalandustöö konventsioon nr 188/2007;

⁽²⁾ Praegu ei ole 167 riiki konventsiooni nr 188 ratifitseerinud; neist 19 on ELi liikmesriigid, kelle hulgas on olulised rannikuäärased riigid: Küpros, Soome, Saksamaa, Kreeka, Iirimaa, Itaalia, Läti, Malta, Hispaania ja Rootsi.

⁽³⁾ Nõukogu 19. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2017/159, millega rakendatakse Euroopa Liidu põllumajandusühistute üldise liidu (Cogeca), Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) ja Euroopa Liidu kalandusettevõtete riiklike organisatsioonide ühenduse (Europêche) vahel 21. mail 2012 sõlmitud kokkulepe, mis käsitleb Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 2007. aasta kalandustöö konventsiooni rakendamist (ELT L 25, 31.1.2017, lk 12).

⁽⁴⁾ Äärepoolseimad piirkonnad on saared, saarestikud ja üks maismaaosa (Prantsuse Guajaana). Neid piirkondi on üheksa ja nad asuvad Atlandi ookeani lääneosas, Kariibi mere piirkonnas, Amazonase metsas ja India ookeanis: Prantsuse Guajaana, Guadeloupe, Martinique, Saint-Martin, Réunion ja Mayotte (Prantsusmaa), Assoorid ja Madeira (Portugal) ning Kanaari saared (Hispaania).

⁽⁵⁾ COM(2022) 198 final „Seame inimesed esikohale, kindlustame kestliku ja kaasava majanduskasvu, avame ELi äärepoolseimate piirkondade potentsiaali“.

⁽⁶⁾ Rahvusvaheline mereotsingute ja -pääste konventsioon, 29. aprill 1979, Hamburg; ÜRO mereõiguse konventsioon, 10. detsember 1982, Montego Bay; rahvusvaheline konventsioon inimeste ohutusest merel, 25. mai 1980.

⁽⁷⁾ Komisjoni ja Euroopa välisministrite ühisteatis JOIN(2021) 27 final „A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic“.

2.2. Ookeanide majandamine nõuab otsuste tegemisel teadmispõhist tuge. Inimeste mõju merekeskkonnale **ei piirdu tegevusega merel** (kaevandamine, kalapüük, transport), vaid hõlmab ka maismaategevust, mis põhjustab laimat saastet (jäätmel, pestitsiidid, antibiootikumid, fosfaadid, plastid, lõhkeained jne). Seetõttu on hädavajalik, et ookeanid ei sisalduks mitte ainult kestliku arengu eesmärgis nr 14, vaid ka nendesse eesmärkides, mis puudutavad tööstuslikku tootmist ja kollektiivset käitumist. Terve ja tootliku mereökosüsteemi jaoks on vaja integreeritumat lähenemisviisi, mis hõlmab aspekte, mis ei piirdu mere- ja merenduskuisimustega.

2.3. Viimastel aastatel, mil on seoses paljude eri aspektidega ilmnunud, kui keerulised on ookeanid, on välja töötatud peamiselt turu- ja võrguteadusele põhinevad **uued ookeanide majandamise mudelid**. Keerukaid süsteeme on raske kontrollida ja nende dünaamikat ei ole pikaajaliselt lihtne ette ennustada. Ookeanid kujutavad endast keerukat süsteemi ja suured lahknevused ranniku- ja avamerealade eeskirjades riikide valitsuste ja erasektori vaidlused viitavad sellele, et probleemide lahendamiseks võib olla vaja uut **teadusdiplomaatiat**. Komitee tunnistab, et erinevate ja omavahel seotud mõõtmete integreerimiseks on vaja töötada välja otstarbekohased juhtimisvahendid ja liidesed poliitikaga.

2.4. Komitee toetab ELi rolli seadusandjana ning seda, et ta tugedab ülemaailmsel tasandil võrgustikke ja partnerlusi, käsitleb **teadusuuringute ja innovatsiooni rolli**, pakub lahendusi ja suuniseid ning edendab konkreetseid algatusi.

3. Komisjoni ettepaneku hindamine

Komitee keskendub ettepaneku neljale valdkonnale: 1) ookeanide majandamise rahvusvahelise raamistiku tõhustamine; 2) maailmamere kestliku arengu saavutamine aastaks 2030; 3) turvalisuse ja ohutuse tagamine merel; 4) ookeanialaste teadmiste arendamine.

3.1. Ookeanide majandamise rahvusvahelise raamistiku tõhustamine

3.1.1. Komitee väljendab heameelt komisjoni võetud kohustuse üle toetada kõrgeimaid rahvusvahelisi standardeid läbipaistvuse, hea valitsemistava ja sidusrühmade kaasamise kohta rahvusvahelistes organisatsioonides, nagu Rahvusvaheline Süvamerepõhja Organisatsioon (ISA) ja Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO).

3.1.2. Komitee kinnitab taas ELi rolli õigusloomes, sealhulgas teadusdiplomaatia ning võrgustike ja partnerluste tugeddamise kaudu ülemaailmsel tasandil. Eelkõige rõhutab komitee, et vaja on rakendada asjakohaste sekkumiste järelevalve ja vastuvõtmise süsteem. **Merekaitsealade** ja muude tulemuslike piirkonnapõhisete kaitsemeetmete määratlemine selleks, et muuta 2030. aastaks 30 % maailma ookeanidest merekaitsealadeks, on tervitatav, kui tunnistatakse nende olulisust ookeanisüsteemi toimimises ning meetmete vastuvõtmine põhineb iga konkreetse piirkonna tõhususe ja tulemuslikkuse analüüsil, milles võetakse arvesse kulusid, kohustusi, ajakavasid ja seiret.

3.1.3. Komitee märgib, et vaatamata viimastel aastatel toimunud mõningatele tehnoloogilistele edusammudele on **süvamerekaevandamise** pikaajaline mõju endiselt nähtav ning paljude aastakümnete eest kaevatud alade ökosüsteem on alles taastumas⁽⁸⁾. Komitee väljendab heameelt selle üle, et omaks on võetud ettevaatusprintsip ja kutsutakse üles kehtestama moratooriumi kaevandamisest väljastamisele Rahvusvahelise Süvamerepõhja Organisatsiooni poolt. Komitee kutsutakse üles looma rahvusvahelise sõltumatu teaduskomisjoni, et viia teadmispõhine analüüs üle täpselt selgetesse poliitilistesse otsustesse. Samuti soovib komitee suurendada investeringuid teadus- ja arendustegevusse, et leida merepõhjust kaevandatavatele materjalidele alternatiivseid lahendusi.

3.1.4. **Väikesemahuline rannapüük ja vesiviljelus** on olulised paljude rannikukogukondade püsima jäämiseks ja nende kultuuripärandi säilitamiseks. Kalandussektor üldiselt, eelkõige traditsiooniline ja väikesemahuline kalapüük kannatas majanduskriisi tulemusel kõige rohkem, mistõttu vajab sektor konkreetset strateegiat, et taastada kindel turupositsioon⁽⁹⁾. Komitee kutsutakse üles võtma asjakohaseid meetmeid, et neid tegevusi tugedada, mitmekesistada kohalike kogukondade sissetulekuallikaid (nt rannikuturism ja veega seotud harrastustegevus), toetada uute karjäärivalikute tegemist, anda abi mahajäänud kohalikele piirkondadele ja edendada keskkonnasäästlikkust⁽¹⁰⁾.

⁽⁸⁾ Vt <https://www.jpi-oceans.eu/en/ecological-aspects-deep-sea-mining>.

⁽⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Kalanduse sotsiaalne mõõde“ (ettevalmistav aramus) (ELT C 14, 15.1.2020, lk 67).

⁽¹⁰⁾ https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/publications/communication-commission-towards-strong-and-sustainable-eu-algae-sector_en

3.1.5. Komitee kiidab heaks selle, et **ebaseaduslikku, teatamata ja reguleerimata kalapüüki suhtutakse nulltolerantsiga** ning julgustab ELi toetama ausate ettevõtjate jõupingutusi kalavarude säästva kaitse ja majandamise suunas. Komitee kinnitab veel kord ELi rolli kalandusdialoogides kolmandate riikidega, et edendada rahvusvaheliste kohustuste täitmist. Sellega seoses tunnustab komitee **säästva kalapüügi partnerluslepinguid** kui olulist panust tugevasse raamistikku koostöö tegemiseks paljude ELi mittekuuluvate partnerriikidega.

3.1.6. Arktika seisab silmitsi drastiliste muutustega, mis võivad ohustada keskkonda ja geopoliitilist tasakaalu. Komitee tervitab ELi võetud kohustust rakendada täielikult **Põhja-Jäämere keskosas reguleerimata avamerekalapüügi vältimist käsitlevat kokkulepet**, jõupingutusi Arktika merekaitsealade määramiseks ja süsivesinike puurimise keeldu⁽¹¹⁾.

3.1.7. Komitee tunnistab raskusi meetmete rakendamisel **riikliku jurisdiktsiooni alt välja jäävatel aladel**, rõhutades vajadust tagada erinevate partnerluste ja lepingute vaheline sidusus ning toetades ELi jõupingutusi käimasolevatel läbirääkimistel avamerelepingu üle.

3.2. Maailmamere kestliku arengu saavutamine aastaks 2030

3.2.1. Komitee kiidab heaks võetud kohustused ja tehtud jõupingutused, et saavutada 2050. aastaks **CO₂-neutraalsus**. ELil on Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni (IMO) raames tegutsedes tähtis roll ülemaailmses õigusloome- ja tööprotsessis, mille eesmärk on vähendada mere- ja kalandussektori CO₂ heidet.

3.2.2. Komitee tunnistab, et merereostuse vastu võitlemine on raske. Erinevate allikate, sealhulgas maismaal asuvate allikate omavaheline seotus ning sidusrühmade mitmekesisus ja õiguslikud piirid muudavad raamistiku keerulisemaks. Komitee rõhutab, et vaja on tegeleda saasteainete mitmekesisuse probleemiga ja edendada tõhusaid meetmeid. Komitee rõhutab, et sidusust ja kaasatust on vaja suurendada ka ookeanide majandamisega mitteseotud aspektides (nt neis, mida käsitletakse nullsaaste strateegias, elurikkuse strateegias ja strateegias „Talust taldrikule“)⁽¹²⁾, mis avaldavad suurt mõju merereostusele⁽¹³⁾.

3.2.3. **Lõhkemata lahingumoon** hulka kuuluvaks loetakse nii tavalisi plahvatusmõjuga relvi kui ka merre heidetud keemiarelvi. Varem hinnati lõhkemata lahingumoonast merereostusele tulenevaid ohte väikeseks, kuigi need on vaieldamatud. See probleem nõuab kiiret strateegiat, sest majandussektorete nõudlus mereruumi järele kasvab ja suurt osa laskemoonast ohustab korrosioon, mis võib tingida toksiliste, kantserogeensete, mutageensete ja teratogeensete ainete leket. Vaja on tuvastamis-, seire- ja leevendusmeetmeid ning Euroopa ühiseid teadmisi ja tehnoloogilist tuge⁽¹⁴⁾.

3.2.4. Komitee väljendab heameelt komisjoni jõupingutuste üle vähendada merre uputatud laskemoona keskkonnamõju ning märgib, et ohtu ei kujuta vaid esimesest ja teisest maailmasõjast pärit, vaid ka muude konfliktide (nt Balkanil ja Ukrainas) tulemusel merre jäänud lõhkemata lahingumoon ning ohud ei piirdu lekinud ainete võimaliku toksilisusega, vaid ka juhusliku või automaatse lõhkemisega.

3.2.5. Komitee tunnistab mõnede **püügivahendite** keskkonnamõju ökosüsteemile ning märgib, et paljude pakutud lahenduste kulud ei ole kestlikud või nende mõju on ülemaailmsel tasandil tühine. Komitee nõuab probleemi leevendamiseks uute tehnoloogiate/materjalide kasutuselevõttu, millega kaasnevad kompensatsioonimeetmed ja kohandatud kampaaniad kalurite teavitamiseks võimalustest⁽¹⁵⁾.

⁽¹¹⁾ Joint Communication JOIN(2021) 27 final „A stronger EU engagement for a peaceful, sustainable and prosperous Arctic“.

⁽¹²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/35/EÜ, mis käsitleb laevade põhjustatud merereostust ning karistuste kehtestamist merereostusega seotud rikkumiste eest (ELT L 255, 30.9.2005, lk 11) ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/883, milles käsitletakse sadama vastuvõtuseadmeid laevajätmete üleandmiseks ja muudetakse direktiivi 2010/65/EL ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2000/59/EÜ (ELT L 151, 7.6.2019, lk 116).

⁽¹³⁾ OECD OECD suunised hargmaistele ettevõtetele 2011; ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted 2011

⁽¹⁴⁾ Vt <https://www.jpi-oceans.eu/en/munition-sea>.

⁽¹⁵⁾ Vt ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsiooni (FAO) vabatahtlikud suunised püügivahendite märgistamise kohta ning piirkondlike kalandusorganisatsioonide ja piirkondlike merekonventsioonide tehtud töö.

3.2.6. **Kalavarude ülepiügis** ja kaaspüügis nähakse ülemaailmsel tasandil tõelist probleemi. Kalandussektor avaldab suurt mõju paljudele liikidele, mistõttu on põhjust muretseda, et see võib ohustada mõnede liikide kestlikkust, seades ohtu kogu mere ökosüsteemi tasakaalu. Teisest küljest on kohalike kalurite tegevus oluline osa piirkondlikust kultuurist ja jätkusuutlikust majandusest, mis pakub kodanikele tervislikku toitu keskkonnavalas, sotsiaalses ja majanduslikus mõttes kestlikul viisil. Inimtekkelist survet kalavarudele saab vähendada, edendades **nullmõjuga vesiviljelust** (sealhulgas vetikakasvatust).

3.2.6.1. Nendele aspektidele tuginedes nõuab komitee

- a) rangemat kontrolli ja sanktsioone seoses ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapiüügiga;
- b) kalandussektori seiret ja reguleerimist viisil, mis välistab kalavarude ülekasutamise ja kaaspüügi ja edendab selle sektori tõhusat kestlikkust;
- c) nullmõjuga vesiviljeluse ja vetikakasvatuse edendamist ja toetamist, arvestades seejuures söötmise ja energiatarbimise aspektidega;
- d) hüvitise maksmist töötajatele tehnoloogiate ja tootmissüsteemide ümberkujumise üleminekuetappides.

3.2.7. Meretransport, mis on maailmamajanduse selgroog, hõlmab maailma kaubaveost üle 90 %. Ookeanilaevadel võib reostusallikana olla suur mõju ka nende eluea lõppedes. Suure sissetulekuga riikide laevaomanikud varjavad sageli laevade tegelikku päritolu, registreerides need maksuparadiisides, et vältida muu hulgas keskkonnanõuet. Rahvusvahelised ja piirkondlikud jõupingutused ei ole suutnud selles valdkonnas sellise käitumisega võidelda⁽¹⁶⁾. Mugavuslippuriike kasutatakse endiselt viimase lipuna, seda teevad ka ELi riigid, et pääseda eeskirjadest ja säästa raha. Komitee soovib lugeda **laevade lammutamine** suure merereostuse allikaks ning palub ELil: a) võtta meetmeid rangemate siduvate eeskirjade tagamiseks, b) tagada seire, et vältida keskkonnakaitse normidest kõrvalehoidumist, c) kehtestada mugavuslippude kasutamisele rahatrahvid, nt luua kogu laeva eluea jooksul kehtiv sihtotstarbeline tagatiste fond, et tagada ELi keskkonna- ja ohutusstandardite järgimine ka väljaspool ELi jurisdiktsiooni.

3.3. Turvalisuse ja ohutuse tagamine merel

3.3.1. Komitee tunnustab ELi selle eest, et ta tugendas oma positsiooni merendusteenuste osutajana nii oma piirides kui ka väljaspool seda. Pidades silmas hiljutisi geopoliitilisi arenguid kutsus komitee ELi üles määrama kindlaks võimalikud **huvipakkuvad merepiirkonnad** ning keskenduma uutele prioriteetidele.

3.3.2. Komitee väljendab heameelt ELi jõupingutuste üle, millega soovitakse edendada ja rakendada meetmeid **ohutuse suurendamiseks merel**. Komitee kutsus ELi üles lisama merevaldkonnas tegevate ning keskkonda ja inimeste tervist potentsiaalselt ohustavate sektorite loetellu sellised tegevused nagu turism, laevade lammutamine ja ehitus, energeetika ja vesiviljelus. Komitee kutsus samuti üles pöörama tähelepanu **tehnoloogiatele** (nt rohelised jõuseadmed), **tööruumide ja töötingimuste ajakohastamisele** eripalgelise logistika kontekstis, mis iseloomustab mere- ja merendustegevust (laevatehased, sadamad, paadid jne).

3.3.3. Komitee soovib tagada mereökosüsteemide kaitsega seotud meetmete ning mereohutust ja töötingimusi reguleerivate eeskirjade regulatiivse järjepidevuse, koostades mõjuhinnanguid, milles käsitletakse järgmist: **i) tööhõive, ii) palgad, iii) tehnoloogiad, iv) inimväärsed elu- ja töötingimused ning v) töötajate koolitamine**. Samuti nõuab komitee paremat koordineerimist avaliku halduse eri talituste vahel kõigil tasanditel, et tagada mereruumi integreeritud majandamine⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Vt Wan jt, Marine Policy, 2021.

⁽¹⁷⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kalanduse sotsiaalne mõde“ (ELT C 14, 15.1.2020, lk 67).

3.3.4. Komitee kutsub liikmesriike üles **ratifitseerima Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsiooni nr 188** ning teha kättesaadavaks vahendid, mis on vajalikud selle nõuetekohaseks ülevõtmiseks riiklikesse õigusaktidesse ja selle kohaldamiseks. Komitee tervitab nõukogu direktiivi 2017/159⁽¹⁸⁾ ja kutsub üles alustama tööd selle kohaldamisala laiendamiseks, et see kataks ka pikaajalise mõju kumulatiivsed tagajärjed? inimeste tervisele. Lisaks juhib komitee tähelepanu sellele, et vaja on ettevõtete kestlikkust ja sunniviisilise töö tõkestamist käsitlevaid tõeliselt ambitsioonikaid ELi õigusakte⁽¹⁹⁾.

3.3.5. Komitee peab ülimalt vajalikuks töötada üldpõhimõtted ja praktilised juhised kalandussektori tööturuga seotud õiglaste teenuste jaoks, sealhulgas: a) piisavad ja asjakohased juhised kalalaevade omanikele ja tööturuga seotud (piiriüleste) teenuste kohta; b) kalandussektori tööturuga seotud (piiriüleste) teenuste näidislepingud; c) piisavad ja asjakohased juhised kaluritele, kes otsivad tööd (välismaistel) kalalaevadel, ning d) kaebuste esitamise mehhanismid⁽²⁰⁾.

3.3.6. Merede ja ookeanide tundmise ning mereohutusega seotud üks aspekt on mereõigust ja selle tegelikku jõustamist käsitlevate teadmiste vajalik laialdane levitamine. Vaja on rahvusvahelist õigust, et reguleerida eri pädevusvaldkondi (rannikupiirid, majandusvöönd, mereressursside kaitse, mõiste „safe harbour“ jne), eelkõige on seda vaja selleks, et täpsustada rahvusvahelisi kohustusi seoses merepääste ja merel abistamisega, kodifitseerides ohu, otsingu- ja päästemeetodite mõisted.

3.3.7. **Loodusõnnetused** (üleujutused, tsunamid, äärmuslikud sündmused) võivad mõjutada merekeskkonda, põhjustades kaudseid riske inimtegevusele ja tervisele. Komitee rõhutab vajadust käsitleda looduskatastroofe kui võimalikke ohuallikaid keskkonnale ja merel toimuvale tegevusele üldiselt.

3.4. Ookeanialaste teadmiste arendamine

3.4.1. Komitee tunnistab ookeanisüsteemi keerukust, kuna tegu on omavahel seotud keskkonnamuutujate ning sidusrühmade, õigusaktide, kultuuri ja kohaliku suutlikkuse mitmekesisusega. Komitee nõuab eri teadusharude ja eksperditeadmiste (andme- ja võrguteadus, kompleksüsteemide uurimine, psühholoogia, sotsioloogia, majandus) tõhusat ja läbipaistvat kaasamist **poliitika teadmistepõhise toe** väljatöötamise (nagu on välja pakutud valitsustevahelise ookeanide kestlikkuse tööühma jaoks).

3.4.2. Omandatud teadmised ja rakendatud tavad viitavad **uutele juhtimisviisidele**, mis aitavad lahendada keerukaid probleeme iseorganiseerivate struktuuride abil seal, kus detsentraliseeritud organisatsioonid on edukalt välja arendatud. Komitee kutsub üles laiendama häid tavasid ja mudeleid kõigile meremajanduse sektoritele, sealhulgas neile, mis võivad pakkuda uusi töökohti ja majanduskasvu (nt turism, sukeldumine jne), ning avalikule sektorile. Rahaliste vahendite eraldamine kestliku sinise majanduse toetamiseks peaks tooma praegustele ja tulevastele põlvkondadele sotsiaalset ja majanduslikku kasu, taastama ja säilitama mereökosüsteemide mitmekesisust, tootlikkust, vastupidavust ja tegelikku väärtust ning edendama puhtaid tehnoloogiaid, taastuvenergiat ja ringlussevõttu⁽²¹⁾.

3.4.3. **Kodanikuühiskond ja kohalikud sidusrühmad** tuleks kaasata protsessi kõikidesse etappidesse, alates konsultatsioonidest ja kavade ühisest kavandamisest kuni rakendamise ja lõpphindamiseni. Maailmamerealased teadmised on väga olulised ühiskonna ümberkujundamiseks süsteemi integreeritud kestlikkuse suunas. Organisatsioonilistes

⁽¹⁸⁾ Nõukogu 19. detsembri 2016. aasta direktiiv (EL) 2017/159, millega rakendatakse Euroopa Liidu põllumajandusühistute üldise liidu (Cogeca), Euroopa Transporditöötajate Föderatsiooni (ETF) ja Euroopa Liidu kalandusettevõtete riiklike organisatsioonide ühenduse (Europêche) vahel 21. mail 2012 sõlmitud kokkulepe, mis käsitleb Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni 2007. aasta kalandustöö konventsiooni rakendamist (ELT L 25, 31.1.2017, lk 12).

⁽¹⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kalanduse sotsiaalne mõõde“ (ELT C 14, 15.1.2020, lk 67); ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hooldsukohustust ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM(2022) 71 final); ettepanek: määrus, millega keelatakse sunniviisilise töö tulemusel valminud tooted liidu turul (COM(2022) 453 final).

⁽²⁰⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kalanduse sotsiaalne mõõde“ (ELT C 14, 15.1.2020, lk 67).

⁽²¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014“ (COM(2018) 390 final – 2018/0210 (COD)) (ELT C 110, 22.3.2019, lk 104).

struktuurides ja protsessides tuleks seada esikohale sotsiaalne mõõde ja teaduslik tugi integreeritud kestlikkusele, edendada ja rahastada meetmeid sotsiaalse dialoogi edendamiseks ja toetamiseks, turvalisuse suurendamiseks, töötingimuste parandamiseks, kvaliteetsete töökohtade loomiseks, töötajate **oskuste arendamiseks ja põlvkondade vahetumise tagamiseks** ⁽²²⁾.

3.4.4. Komitee tunnustab ELi tava jagada mereandmeid ja ookeanivaatlusi. Komitee tunnustab **mereteenuste olulisust** ja nende teenuste mõju majandusele ning meretaristute kulusid, mis nõuavad suuri investeeringuid riiklikest vahenditest. Komitee märgib, et mereökosüsteemi keerukuse modelleerimine ei võimalda endiselt piisavalt hästi mõista ökosüsteemi ja selle seotust inimtegevusega. Komitee kutsub ELi üles edendama avatud juurdepääsu andmetele ja nende taaskasutamist, rahastades ka uuenduslikke lähenemisviise vaatluskulude vähendamiseks ja **hea keskkonnaseisundi tõhusaks hindamiseks** ⁽²³⁾.

3.4.5. Komitee rõhutab vajadust teadusliku meetodika kasutuselevõtmise järele teadusdiplomaatias ja läbirääkimistel. Komitee nõuab lõppkasutajate ja juhtidele koolituskursuste loomist ka kohalikul tasandil, et saavutada tõhus kestlikkus ja meetmete teostatavus.

4. Kriitilised küsimused

4.1. Juhtimise kontseptsioon on seotud paljude erinevate aspektidega, alates otsustusprotsessidest kuni poliitikameetmeteni. Mõiste „valitsemine“ hägune tähendus võis kaasa aidata selle ülemäärasele ja mõnikord tõenäoliselt kuritarvitamisele lähenevale kasutamisele. Ookeanid ei tunne poliitilisi piire ja on tihedalt seotud maakasutusega. Üksikud riigid ei saa probleeme lahendada, nende probleemide lahendamine nõuab riikidevahelist lähenemisviisi, mille käigus tuleb järgida teostatava ja tõhusa jõupingutuste ja vastutuse jagamise põhimõtet ning võtta vastu ühiselt kavandatud süsteemid, ühised tegevuskavad ja meetmed, mis ühendavad kohalikud jõupingutused terviklikeks piirkondlikeks raamistikeks. Eri mõõdetega organisatsiooniliste struktuuride loomiseks ei saa rakendada ühtset juhtimisviisi. Sellega seoses märgib komitee, et mereprobleemide keerukuse lahendamisel on otsustava tähtsusega teadmispõhine tugi otsuste tegemisel, teadusdiplomaatias ja sidusate õigusaktide koostamisele kõigis riikides ja sektorites.

4.2. Majanduse jätkuv nõudlus mereruumi järele muudab ookeanisüsteemi veelgi keerulisemaks, pidades silmas omavahel seotud keskkonnamuutujaid. Sidusrühmade, õigusaktide ja kultuuri mitmekesisus ja erinev kohalik suutlikkus väljendub selliste meetmete kavandamises ja rakendamises, mis võivad olla kestlikud keskkonnavalas, majanduslikus ja sotsiaalses mõttes. Komitee nõuab teadusliku meetodika läbipaistvat kasutuselevõttu eri teadusharude (andmed, keerukus ja võrguteadus, psühholoogia, sotsioloogia, majandus jne) kaasamiseks ookeanide majandamise teadmispõhise toe väljatöötamiseks.

4.3. Põlvkondade vahetus on paljude meretegevusega seotud sektorite tuleviku jaoks otsustava tähtsusega küsimus. Mõned aspektid, mis tunduvad juhtimisest kaugel olevat, aitavad kaudselt kaasa merel toimuva tegevuse tõhusale majandamisele. Paljud algatused, mille eesmärk on hõlbustada tehnoloogiate ajakohastamist, kutsealast koolitust ja töötingimuste parandamist, on kasulikud, kuid need vajavad ka kaasnevaid meetmeid ja investeeritud kapitali vastuvõetavat tasuvust ⁽²⁴⁾.

4.4. Ookeanide eduka majandamise peamine eesmärk on jätkuvalt kestlik tegutsemine ning kõigil sektoritel peaks olema võimalik seda teha. Komitee nõuab meetmete rahastamist, mille eesmärk on parandada ohutust ja töötingimusi, näiteks koolituse, nõustamisteenuste, inimkapitali edendamise, sotsiaaldialoogi, tervishoiu ja ohutuse valdkonnas. Komitee kutsub kaasseadusandjaid üles seadma organisatsiooniliste struktuuride ja protsesside (st juhtimise) vastuvõtmisel esikohale sotsiaalse mõõde, tugevdades ja rahastades sotsiaalse dialoogi, ohutuse, töötingimuste ja oskuste edendamise ja toetamise meetmeid.

⁽²²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, milles käsitletakse Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 508/2014“ (COM(2018) 390 final – 2018/0210 (COD)) (ELT C 110, 22.3.2019, lk 104).

⁽²³⁾ <https://jpi-oceans.eu/en/science-good-environmental-status>

⁽²⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kalanduse sotsiaalne mõõde“ (ettevalmistav arvamus) (ELT C 14, 15.1.2020, lk 67).

4.5. Komitee märgib, et ookeanide majandamisega seotud probleemide lahendamiseks kavandatud investeeringud ei ole piisavalt kaugeleulatuvad. Saasteallikate vastane võitlus, leevendusmeetmed ja merel toimuva tegevuse juhtimine kõigis sektorites nõuavad asjakohaseid rahalisi jõupingutusi, struktuurilisi meetmeid ja kodanikuühiskonna kaasamist. Komitee väljendab heameelt meetmete üle, mille eesmärk on vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning stimuleerida parimaid tulemusi saavutanud ettevõtjaid ja innovatsiooni⁽²⁵⁾. Need võivad toetada nii meretranspordisektori CO₂ heite vähendamise eesmärki kui ka ookeanifondi loomist merendusprobleemide toetamiseks. Samuti kutsub komitee üles laiendama piiril kohandatavat süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi nii, et see sisaldaks ka keskkonna- ja sotsiaalseid aspekte.

4.6. Äärepoolseimad piirkonnad võivad oma geograafiliste eripärade tõttu mängida olulist rolli kõigi ookeanide, merede ja mereressursside valdkonna võimaluste ärakasutamisel ning need tuleb seada prioriteediks, kuna neil on suur potentsiaal elavdada majandust, luua kvaliteetseid töökohti ja tagada inimeste heaolu⁽²⁶⁾. Kõigil neil põhjustel leiab komitee, et äärepoolseimate piirkondade konkreetset rolli ookeanide majandamise rakendamisel tuleks tugevdada, eelkõige järgmistes valdkondades: a) „Meie ookeanide ja veekogude taastamine 2030. aastaks“; b) kalapüügiandmete kogumine ja seire; c) võitlus ebaseadusliku ja valimatu kalapüügi vastu ning säästva kalapüügi toetamine; d) mereala ruumilise planeerimise alaste teadmiste vahetamine⁽²⁷⁾.

4.7. Maailmamerealased teadmised on aidanud kaasa mereprobleemidest teavitamisele, ja võib aidata kaasa probleemidele lahenduste leidmisele. Plastile on meedias ja poliitikute poolt suurt tähelepanu pööratud, kuid see on vaid üks paljudest merede ja ookeanidega seotud probleemidest. Sageli jäetakse tähelepanuta mereprobleemide seosed nii maakasutuse kui ka tarbijate käitumisega. Komitee nõuab põhjalikumalt ja läbipaistvamat teatist ookeanide kohta, milles loodaks seosed õigusaktide ja meetmete vahel nii merel kui ka maismaal. Loodetavasti sillutab see teed tööstusliku tootmise ümberkujundamisele ning uute tehnoloogiate ja töökohtade loomisele, milles keskendutakse rohkem keskkonnasäästlikkusele.

4.8. Hiljutine sõda Ukrainas on muutnud poliitilist olukorda ja toonud tähelepanu alla ootamatud hädaolukorrad (energiavarustus, inflatsioon). Ootamatud probleemid (nt Nord Streami torujuhtmete julgeolek, uputatud laskemoon Mustal merel ning Arktika geopoliitiline strateegiline tähtsus) nõuavad täiendavaid jõupingutusi, et leppida kokku asjakohastes ühistes meetmetes. Hoolimata asjaolust, et sõda on mõjutanud ka Lääne-Balkani rändeteel liikuvate rändajate arvu, on surve Vahemere ületamiseks endiselt suur, mis tekitab probleeme mõne ELi riigi vastuvõtuvõimele ja võib põhjustada inimeste sattumist ohtlikesse olukordadesse. Komitee palub ELil suurendada jõupingutusi mereohutust toetavate algatuste rahastamiseks, kuna praegune olukord eeldatavasti halveneb kliima- ja majandussurve tõttu.

Brüssel, 24. jaanuar 2023

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

⁽²⁵⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus „teemadel „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, otsust (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist, ning määrust (EL) 2015/757“ (COM(2021) 551 final – 2021/0211 (COD)) ning „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus, millega muudetakse otsust (EL) 2015/1814 seoses lubatud heitkoguse ühikute kogusega, mis lisatakse ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi kuni 2030. aastani“ (COM(2021) 571 final – 2021/0202 (COD)) (ELT C 152, 6.4.2022, lk 175); Euroopa Regioonide Komitee arvamus teemal „Heitkogustega kauplemise süsteemi ja piiril kohaldatava süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi rakendamine ELi linnade ja piirkondade kasuks“ (ELT C 301, 5.8.2022, lk 116); Euroopa Parlament, „ELi heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamine“, vastu võetud 22. juunil 2022.

⁽²⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Äärepoolseimate piirkondade pakutav kasu ELile“ (ettevalmistav arvamus) (ELT C 194, 12.5.2022, lk 44).

⁽²⁷⁾ COM(2022)198 final.